

CREATIVE TECHNIQUES TO STIMULATE CHILDREN'S NON-STANDARDNESS

Gergana Angelova Avramova-Todorova

University “Prof. Dr. Assen Zlatarov”, Bulgaria, g.avramova@abv.bg

Abstract: Today, as if more than ever, in the spirit of new pedagogical paradigms, there is a need to focus attention on thinking as a process. To consider the attitude of the way of thinking as an opportunity to influence the intellectual potential and as a means of its deployment. Being smart doesn't necessarily mean being able to think "well". People of high intelligence must be able to put it into practice, not only by solving identified challenges, but also by learning to look for alternatives to their proposed solutions. There is convincing evidence in favor of the claim that creative thinking is an important part of solving problem situations, generating new ideas. It is not inherited, but can be successfully developed. In modern pedagogical approaches, the aspiration to develop competent and successful individuals implies the need to apply new pedagogical strategies for the formation of knowledge, skills and attitudes, part of which is non-standard thinking. It should be a targeted focus of pedagogical impacts and a stimulus for educational reforms. According to N. Kaloyanova, "since educational practice requires systematic planning on the part of the teacher, one of the leading problems in modern education is how the teacher can organize a dynamic educational environment, while at the same time adhering to the established principles and norms in pedagogy and all this subordinated of the global goal - effective intellectual and personal development of a scientist (Kaloyanova, N., 2023:96-101).

2. Methodology: the article presents a methodological model with creative techniques. Its purpose is to assist in the process of stimulating non-standardization in children of primary school age.

3. Results of the research: It is assumed that, applied, the methodology will support activities to stimulate children's creativity and non-standard thinking.

4. Conclusion and recommendations: The proposed methodological model seeks to influence the way in which children develop their thinking skills by creating an opportunity for creative expression. Experimenting with creative techniques can be of particular benefit in the pedagogical process with children of primary school age. The sense of freedom and satisfaction from unforced experimentation in the creative process supports learning by creating conditions for better receptivity of the acquired knowledge, skills and attitudes on the part of the students.

Keywords: nonstandardness, creative techniques, methodological model

ТВОРЧЕСКИ ПОХВАТИ ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА НЕСТАНДАРТНОСТТА ПРИ ДЕЦАТА

Гергана Ангелова Аврамова-Тодорова

Университет “Проф. д-р Асен Златаров”, g.avramova@abv.bg

Резюме: Днес, сякаш повече от всякога, в духа на новите педагогически парадигми, е нужно да се фокусира внимание върху мисленето като процес. Да се разгледа нагласата за начинът на мислене като възможност за въздействие върху интелектуалния потенциал и като средство за разгръщането му. Да си умен не означава непременно да можеш да мислиш “добре”. Хората с висок интелект трябва да могат да го прилагат на практика, не само като решават определени предизвикателства, а и като се научат да търсят алтернативи на предлаганите от тях решения. Съществуват убедителни доказателства в полза на твърдението, че творческото мислене е важна част от разрешаването на проблемни ситуации, генерирането на нови идеи. То не се предава по наследство, а може да бъде успешно развивано. В съвременните педагогически подходи, стремежът за развиване на компетентни и успяващи в реализацията си личности, предполага необходимост от приложение на нови педагогически стратегии за формиране на знания, умения и отношения, част от които е и нестандартното мислене. То следва да бъде целеви фокус на педагогическите въздействия и стимул за образователни реформи. Според Н. Калоянова, „тъй като образователната практика изисква системно планиране от страна на учителя, един от водещите проблеми в съвременното образование е, как учителят да организира динамична образователна среда, като едновременно се придържа към утвърдените принципи и норми в педагогиката и всичко това подчинено на глобалната цел – ефективно интелектуално и личностно развитие на учен (Калоянова, Н., 2023:96-101)

2. Методология: статията представя методически модел с творчески техники. Неговата цел е да съдейства в процеса за стимулиране на нестандартност при деца в начална училищна възраст.

3. Резултати от изследването: Предполага се, че приложена, методологията ще подпомогне дейностите за стимулиране на детското творчество и нестандартно мислене.

4. Заключение и препоръки: Предложеният методически модел се стреми да въздейства върху начинът, по който децата развиват уменията си за мислене, като им създаде възможност за творческа изява. Експериментирането с творчески техники може да бъде от особена полза в педагогическия процес при деца в начална училищна възраст. Чувството на свобода и удовлетворение от непринуденото експериментиране в творческия процес подпомагат обучението, като създават условия за по-добра възприемчивост на усвояваните знания, умения и отношения от страна на учениците.

Ключови думи: нестандартност, творчески техники, методически модел

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Според Сотирова, „нестандартността е иманентна характеристика в личностния профил на човека. В съвременните реалности значимостта ѝ за личностната самореализация и адаптивност непрекъснато нараства, което предопределя необходимостта от приложението на адекватни възпитателни стратегии за нейното стимулиране и развитие“ (виж Сотирова, М., 2002:301-311).

Нестандартността в начална училищна възраст се свързва с редица умения на ученика, като пластичност и приспособимост, възможност за аргументирано представяне и защитаване на собствената позиция и лично мнение. Тези качества на личността са предпоставка и за готовност за обучение през целия живот (Христова, В. 2023:116-120). По тази причина, придобиването на съвкупност от знания, умения и отношения, необходими на бъдещия възрастен за успешна реализация в обществото, изисква овладяването на ключовите компетентности да започне от най-ранна детска възраст (Димова, Б. 2023:64-66).

Формирането на множеството компетентности, към които съвременното общество се стреми като фактор, предполагащ успехи и благополучие, може да се реализира през призмата на въображението. Творческата функция на въображението влияе позитивно на уменията за справяне с житейските предизвикателства, провокира научните открития и произведенията на изкуството (<https://prepodavame.bg/razkriyte-tvoretsa-vav-vsyako-dete-s-nestandardni-zadachi-po-bel/>). Широтата на възприятията е онзи необходим елемент, който е предпоставка за формиране на творческата личност. „Именно разностранният, разнорасчленен, многообразен и с различни форми, същност и възможности обект на познанието може да отключи творческото начало в личността. Това е въпрос на персонални нагласи, любознателност, интерес или стремеж към възприемането на отделен или няколко обекта, който провокира както мисловния, така и емоционалния свят на човека. Нарастването на натрупаното познание като обем и дълбочина, разширяването на междупредметните връзки, логиката на взаимната обвързаност и предопределеност на събития, факти, действия и последствия, са позиция, въз основа на която възникват, осмислят се и се реализират творческите хрумвания, идеи и дела“ (Смилкова, С., 2023:121-126).

Нестандартността е черта на личността, начин на мислене и модел на поведение. Тя е водеща характеристика в личностния профил на детето/човека, тя е неговата уникалност, без която то/той загубва себе си. Също така, личностната нестандартност е следствие от образователните реформи и съответно причина за нея. Според Н. Калоянова, „съвременен израз на идеите за стимулиране на нестандартността, вкл. в образователната практика, могат да се открият в различни интердисциплинарни методически подходи, които поставят акцент върху развиването на творческата, неординарна същност за човека с цел постигане на напредък в различни сфери (Калоянова, Н. 2022: 146-153).

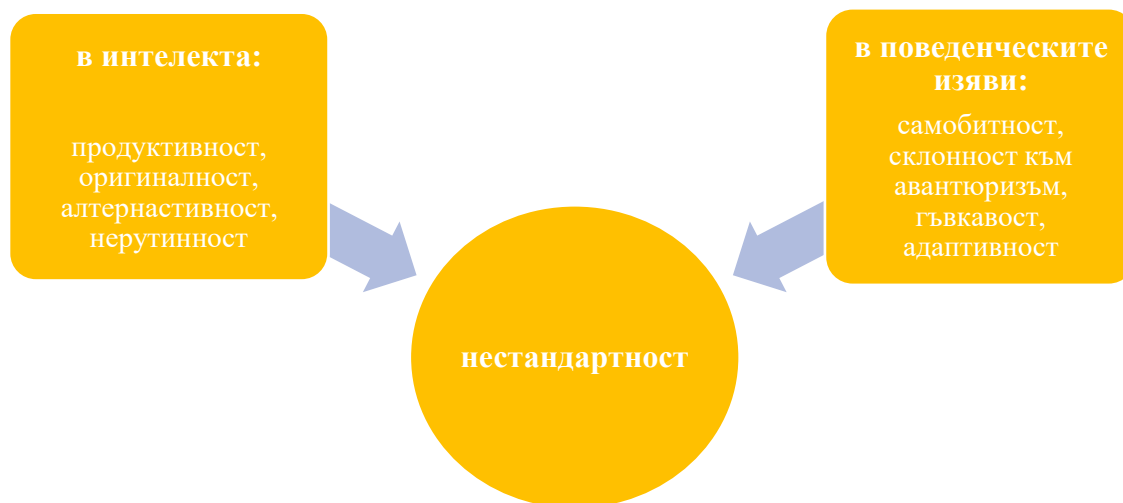
За да бъдат приложени на практика новите образователни парадигми в сферата на нестандартността, учителят следва да формира широки творчески възприятия, разностранни познания и интереси на първо място в себе си. Прилагането на педагогически стратегии за стимулиране на детската нестандартност изискват от учителя не само да познава теорията и методиката на това, което преподава, но и да прилага съвременни образователни технологии, да бъде креативен, да познава психологическите особености, характерни за съответния етап от възрастовото развитие, както и спецификата на когнитивните процеси при формиране на знания и компетентности (Димитрова, К. 2023:102-108).

2. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

За целите на изследването е предложен методически модел, чиято цел е да въздейства благоприятно в процеса за стимулиране на нестандартност при деца в начална училищна възраст. Моделът е разработен въз основа на модела за диагностика на нестандартността у учениците от начална училищна възраст на Сотирова, М. (виж Сотирова, М., 2002:301-311), който включва елементи от системата на Едуард де Боно за развитие на мисленето, методиките на Пол Торанс, Мелхорн, Б. Голдберг, Д. Сиск, Здр. Лисийска и др.

Диагностицирането на нестандартността се осъществява на базата на набор от показатели, представени в графиката по-долу:

Фиг.1. Показатели на нестандартността (виж Сотирова, М., 2002:301-311)

Диагностичният инструментариум е подходящ за всички класове от начален етап, включително и за първи клас, но в следбуквения период на ограмотяване и може да се използва като оценъчен инструмент за въздействието на предложения методически модел.

В предложения методически модел е използвана възпитателната сила на изкуството, която според П. Легкоступ въздейства не само върху чувствата, а представлява неизчерпаем източник на знания за света. В изобразителното изкуство чрез рисуването, скулптурата, декоративно-приложното изкуство, конструирането и др. се възприема образно действителността (Легкоступ, П., 2010). За да се постигне подходящо педагогическо въздействие върху ученика посредством изобразителното изкуство, условията за емоционално личностно възприемане на изкуството от детето следва да подпомагат неговото включване в процеса на художественото възприемане и претворяване (Ангелова, Л., 2019). За тази цел, като подходяща форма за въздействие при децата, в представения модел са избрани творчески средства.

По-долу е представен разработения методически модел за стимулиране на нестандартност:

3. РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЯ

Предложената методология има за цел да подпомогне дейностите за стимулиране на детското творчество и нестандартно мислене. Идеята за нейното създаване е инспирирана от книгата на Господинов, Г. „Сватби на животни и неща“ (виж Господинов, Г. 2015). В основата на историите, събрани в нея, стои хрумването, „Какво ли щеше да стане, ако някакви неща в стаята вземат, че се оженят...Ако това се събере с онова или стане като него, или имат деца и те са наполовина такива и наполовина други...Защото всички неща, дори диваните и шкафове са живи и може нещо да им тежи или да ги развеселява или да искат да са нещо друго, като всички нас“.

Тази фантазна идея е заложена в творческите задачи на методологията:

Задача 1. Сватба в класната стая – моята невероятна история (лингвистична дейност).

Задачата на учениците е да напишат кратка история, като „одухотворят“ предмети от познатата обстановка в класната стая и си представят какво би станало, ако чинът и моливът например, се харесат и решат да създадат семейство. В предложената фантазна ситуация, ученикът трябва да създаде колкото се може повече „семейства“.

Цел на заданието: изследване на заобикалящия ни свят, провокиране на нестандартното мислене, стимулиране на въображението и креативността.

Материали: лист за писане.

Начин на изпълнение: представи си, че предметите в класната стая оживяват и могат да се съберат по двойки. Напиши кратка история, какво би станало, ако това се случи.

Задача 2. Сватба в класната стая – сватбен портрет (изобразителна дейност).

Задачата е ученикът да реализира максимален брой портрети на неща, като разширява обекта на изобразителната си дейност, използвайки въображението си. Мотивът е разгръщането на сюжета на историята и желанието да се създадат възможно най-много нови образи от съществуващите предмети.

Цел на заданието: изследване на заобикалящия ни свят, провокиране на нестандартното мислене, стимулиране на въображението и креативността.

Материали: хартия за рисуване, картон, цветни моливи, флумастери, пастели, бои.

Начин на изпълнение: нарисуй предметите, които участват в твоята история „Сватба в класната стая“. Опитай се да създадеш колкото се може повече герои, дай полет на въображението си.

Предложената методика, без претенции за изчерпателност, е насочена към подпомагане на развитието на мисленето, въображението и творческите способности на учениците. Предполага се, че приложението ѝ би способствало повишаване на мотивацията за учене, усъвършенстване на уменията им за творческо писане и изразяване на вътрешния свят.

Начин за реализиране на методиката:

За да се реализира максимално творческия потенциал на учениците и да се стимулира въображението, е важно да се осигури свободна обстановка, като непреднамерено методическата дейност се включи в образователния процес, без да се акцентира върху нея. Учителят следва да провокира интереса към поставената задача, като даде начален пример и остави ситуацията да се развива според учениците, без да сугестира възприятията и мисловния им процес. Инструкциите на учителя са относно същината на задачата и поставят единствено целта и времето за изпълнение. Изборът на материали, техники и други изразни средства е свободен.

Като метод за диагностициране на нестандартността в предложената методика може да се използва моделът, разработен въз основа на модела за диагностика на нестандартността у учениците от начална училищна възраст на Сотирова, М. (виж МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ по-горе). Прилага се анализ на съдържанието на историите (лингвистична дейност) на учениците и анализът на резултатите от тяхната изобразителна дейност.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предложеният методически модел се стреми да въздейства върху детската нестандартност посредством приложението на творчески техники. Свободата на творческия процес и дейностите, свързани с изкуство могат да бъдат от особена полза в педагогическия процес при деца в начална училищна възраст. Целенасоченото стимулиране на нестандартно мислене чрез творчески средства благоприятства по-добрата възприемчивост на усвояваните знания, умения и отношения от страна на учениците.

THE AUTHOR EXPRESSES HIS GRATITUDE TO SCIENTIFIC PROJECT NIH-467/2022, FOR THE FINANCING OF THIS WORK.

ЛИТЕРАТУРА

- Ангелова, Л. (2019). Динамика в развитието на изобразителните способности на децата в предучилищно и начална училищна възраст.
- Господинов, Г. (2015). Сватби на животни и неща. Жанет 45.
- Димитрова, К. (2023). Съвременни образователни технологии за създаване на нестандартни учителски практики. Академично списание „Управление и образование“, кн. 1, том 14.
- Димова, Б. (2023). Партньорство с родители за развитие на социални и граждански компетентности в предучилищна възраст. Академично списание „Управление и образование“, кн. 1, том 14.
- Калоянова, Н. (2022). Насърчаване на нестандартността в образованието чрез дизайн мислене. Академично списание „Управление и образование“, кн. 3, том 18.
- Калоянова, Н. (2023). Измерения на нестандартността в професионалната дейност на учителя, Образование и технологии, том 14.
- Легкоступ, П. (2010). Изобразително изкуство. Възпитателни, терапевтични и корекционни аспекти, София.
- Сотирова, М. (2002). Ръководство и изследване на детето. Изд. „Веда Словена“ – ЖГ, София.
- Смилкова, С. (2023). Музиката е стенограма на емоциите. Академично списание „Управление и образование“, кн. 1, том 14.
- Христова, В. (2023). Теоретичен модел за развитие на нестандартността чрез приложение на проблемни ситуации в начална училищна възраст. Академично списание „Управление и образование“, кн. 1, том 14.

<https://prepodavame.bg/razkriyte-tvoretsa-vav-vsyako-dete-s-nestandardni-zadachi-po-bel/>